

**SPORAZUM
IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I REPUBLIKE
TURSKE O SOCIJALNOJ SIGURNOSTI**

Vlada Republike Srbije i Vlada Republike Turske u želji da ugovore odnose između dve države (u daljem tekstu: države ugovornice) na polju socijalne sigurnosti, dogovorile su sledeće:

DEO I
OPŠTE ODREDBE

Član 1.
Definicije pojmova

(1) U ovom sporazumu sledeći pojmovi znače:

1. "teritorija" -

u odnosu na Srbiju, Republika Srbija;

u odnosu na Tursku, Republika Turska;

2. "pravni propisi" - zakoni, podzakonski akti i drugi opšti akti koji se odnose na oblasti socijalnog osiguranja iz člana 2. stav 1. ovog sporazuma;

3. "nadležni organ" -

u odnosu na Republiku Srbiju: nadležna ministarstva;

u odnosu na Republiku Tursku: Ministarstvo rada i socijalne sigurnosti i druga odgovarajuća ministarstva;

4. "nadležni nosilac" - nosilac osiguranja nadležan za primenu pravnih propisa iz člana 2. ovog sporazuma i za sprovođenje davanja;

5. "nosilac" - organizacija, odnosno organ nadležan za sprovođenje pravnih propisa iz člana 2. stav 1. ovog sporazuma;

6. "osiguranik" - lice na koje se primenjuje ili su se primenjivali pravni propisi iz člana 2. ovog sporazuma;

7. "periodi osiguranja" - periodi za koje su plaćeni doprinosi i sa njima izjednačeni periodi prema pravnim propisima iz člana 2. ovog sporazuma;

8. "davanje" – sva davanja ili penzije uključujući sve elemente koji se obezbeđuju iz javnih fondova kao i sva povećanja, revalorizacije dodataka ili dopunskih naknada, osim ako nije drugačije određeno ovim sporazumom;

9. "prebivalište" - mesto stalnog boravka;

10. "boravište" - mesto privremenog boravka;

11. "član porodice" - lice određeno ili priznato kao takvo prema pravnim propisima koje primenjuje nadležni nosilac;

12. "korisnik" - lice određeno ili priznato kao takvo prema pravnim propisima država ugovornica.

13. "nadživeli" - lice određeno ili priznato kao takvo prema pravnim propisima država ugovornica.

(2) U ovom sporazumu ostali pojmovi imaju značenje koje im pripada prema pravnim propisima država ugovornica.

Član 2. Stvarno područje važenja

(1) Ovaj sporazum se odnosi na sledeće propise:

- U odnosu na Republiku Srbiju:

1. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
2. penzijskom i invalidskom osiguranju (starost, invalidnost i smrt);
3. povredi na radu i profesionalnoj bolesti;
4. novčanoj naknadi za slučaj nezaposlenosti;
5. dodatku na decu.

- U odnosu na Republiku Tursku:

1. osiguranje za slučaj invalidnosti, starosti, smrti, povreda na radu i profesionalne bolesti i opšte zdravstveno osiguranje u odnosu na zaposlene koji po osnovu ugovora o rade kod jednog ili više poslodavaca;
2. osiguranje za slučaj invalidnosti, starosti, osiguranje za slučaj smrti lica koje obavljaju samostalnu delatnost u svoje ime i za svoj račun bez ugovora o radu;
3. osiguranje za slučaj invalidnosti, starosti, smrti u odnosu na lica zaposlena u javnim službama;
4. osiguranje za slučaj invalidnosti, starosti, smrti, povreda na radu i profesionalne bolesti i opšte zdravstveno osiguranje u odnosu na zaposlene kod poslodavaca kod fondova navedenih u odredbi člana 20. Zakona broj 506 o socijalnom osiguranju;
5. osiguranje za slučaj nezaposlenosti.

(2) Ovaj sporazum se odnosi na sve pravne propise kojima se objedinjuju, proširuju, menjaju ili dopunjuju pravni propisi iz stava 1. ovog člana.

(3) Ovaj sporazum se odnosi na pravne propise o novoj grani ili novom sistemu socijalnog osiguranja pod uslovom da države ugovornice u tom cilju zaključe novi sporazum.

Član 3.
Lica na koja se ovaj sporazum primenjuje

Ovaj sporazum se primenjuje na lica za koja važe ili su važili pravni propisi jedne ili obe države ugovornice i na članove porodice i nadživela lica.

Član 4.
Jednaki tretman

Ako ovim sporazumom nije drukčije predviđeno, licu sa prebivalištem na teritoriji jedne od država ugovornica i na koje se primenjuju odredbe ovog sporazuma obezbeđuju se prava predviđena propisima te države ugovornice, pod istim uslovima kao i njenom državljaninu.

Član 5.
Transfer davanja

(1) Ukoliko ovim sporazumom nije drugačije određeno, isplata davanja utvrđenog prema pravnim propisima jedne od država ugovornica nastavlja se u istom iznosu licu iz člana 3. ovog sporazuma koje ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice. U slučaju kada imaju prebivalište na teritoriji treće države, davanja će biti isplaćena u skladu sa pravnim propisima države ugovornice koja vrši isplatu.

(2) Stav 1. ovog člana se ne primenjuje na davanja po osnovu najniže penzije i tuđe nege i pomoći.

DEO II
ODREDBE O PRAVNIM PROPISIMA KOJI SE PRIMENJUJU

Član 6.
Opšte odredbe

Ako ovim sporazumom nije drukčije određeno:

1. Na zaposleno lice, odnosno lice koje obavlja samostalnu delatnost na teritoriji jedne od država ugovornica će se, u odnosu na to zaposlenje odnosno obavljanje samostalne delatnosti, primenjivati pravni propisi te države ugovornice i kada se prebivalište lica, odnosno sedište poslodavca nalazi na teritoriji druge države ugovornice.
2. Na službenike i sa njima izjednačena lica jedne države ugovornice primenjuju se pravni propisi one države ugovornice u čijoj su administraciji zaposleni.
3. Na lice zaposleno u filijali ili stalnom predstavništvu preduzeća registrovanog na teritoriji države ugovornice u kojoj se ne nalazi njegovo sedište primenjuju se pravni propisi države ugovornice na čijoj teritoriji je registrovana filijala ili stalno predstavništvo.

Član 7.
Privremeno upućivanje

Ako lice zaposleno na teritoriji jedne od država ugovornica bude privremeno upućeno od strane svog poslodavca da obavi određeni posao na teritoriji druge države ugovornice, na

njega će se primenjivati pravni propisi prve države ugovornice, za period ne duži od 24 meseca pod uslovom da zadrži status zaposlenog kod istog poslodavca, odnosno ako lice koje obavlja samostalnu delatnost na teritoriji jedne države ugovornice nastavi da privremeno obavlja istu delatnost na teritoriji druge države ugovornice, na njega će se primenjivati pravni propisi prve države ugovornice za period ne duži od 24 meseca. U oba slučaja ovaj period može da bude produžen do 60 meseci uz predhodnu saglasnost nadležnih organa država ugovornica.

Član 8. Osoblje međunarodnih transportnih preduzeća

Na lice koje je član putujućeg ili letećeg osoblja preduzeća koje za svoj ili tuđ račun obavlja usluge međunarodnog transporta putnika ili roba u drumskom, železničkom, vazдушnom i vodenom saobraćaju i ima sedište na teritoriji jedne od država ugovornica primenjuju se pravni propisi te države ugovornice.

Član 9. Članovi posade i ostali zaposleni na brodu

(1) Na lice koje je zaposleno na brodu koji plovi pod zastavom jedne od država ugovornica primenjuju se pravni propisi te države ugovornice.

(2) Ako lice koje redovno radi u teritorijalnim vodama, odnosno u luci jedne od država ugovornica, a nije član posade broda, bude angažovano u utovaru, istovaru i popravci broda koji plovi pod zastavom druge države ugovornice, ili nadzire ove aktivnosti, primenjuju se pravni propisi države ugovornice u kojoj se luka nalazi, odnosno u čijim teritorijalnim vodama je to lice angažovano.

(3) Na lice koje je angažovano na brodu koji plovi pod zastavom jedne od država ugovornica od strane preduzeća, odnosno poslodavca sa sedištem, odnosno prebivalištem na teritoriji druge države ugovornice, primenjuju se pravni propisi druge države ugovornice, ako to lice ima prebivalište na njenoj teritoriji; za primenu navedenih pravnih propisa, poslodavcem se smatra preduzeće ili lice koje isplaćuje zaradu.

Član 10. Diplomatske misije i konzularna predstavništva

(1) Diplomate i ostala lica zaposlena u diplomatskim misijama ili konzularnim predstavništvima jedne države ugovornice podležu pravnim propisima države ugovornice koja ih upućuje.

(2) Uslužno osoblje na koje se primenjuje stav 1. ovog člana podleže pravnim propisima države prijema ako je lokalno zaposleno. Međutim, oni mogu da optiraju za primenu pravnih propisa države zaposlenja u roku od tri meseca od dana njihovog angažovanja pod uslovom da su državljani države koja ih zapošljava.

(3) Lica na koja se ne odnose st. 1. i 2. ovog člana podležu pravnim propisima države prijema.

Član 11.
Izuzeci

Nadležni organi država ugovornica mogu sporazumno dogovoriti izuzetke od čl. 7. do 10. ovog sporazuma u vezi sa pravnim propisima koji se primenjuju na lice ili grupu lica.

DEO III
POSEBNE ODREDBE

POGLAVLJE 1.
BOLEST I MATERINSTVO

Član 12.
Sabiranje perioda osiguranja

(1) Ako pravni propisi jedne države ugovornice uslovljavaju pravo na davanje navršenjem perioda osiguranja, nadležni nosilac te države uzeće u obzir periode osiguranja navršene prema pravnim propisima druge države ugovornice, pod uslovom da se ne poklapaju, kao da su u pitanju periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima prve države ugovornice.

(2) Sabiranje perioda osiguranja iz stava 1. ovog člana za ostvarivanje prava na dnevne novčane naknade u slučaju bolesti i materinstva, važi samo ako se osiguranik bavi delatnošću po osnovu koje je osiguran na teritoriji države ugovornice prema čijim pravnim propisima je podnet zahtev.

Član 13.
Pravo na korišćenje zdravstvenih usluga za vreme rada i boravka na teritoriji druge države ugovornice

(1) Lice iz čl. 7. i 10. ovog sporazuma, kao i članovi njegove porodice, imaju pravo na davanja za slučaj bolesti i materinstva ukoliko njihovo stanje to zahteva, u skladu sa pravnim propisima nosioca na teritoriji druge države ugovornice, a na teret nadležnog nosioca.

(2) Odredba stava 1. ovog člana ne primenjuje se, u odnosu na Republiku Tursku, na njene diplomate i javne službenike.

(3) Osigurana lica koja imaju pravo na davanja prema pravnim propisima jedne države ugovornice, kao i članovi njihove porodice, imaju pravo na davanje za vreme boravka na teritoriji druge države ugovornice kada njihovo stanje zahteva hitno pružanje medicinske usluge, a na teret nadležnog nosioca.

(4) Ako lice koje je osigurano prema pravnim propisima jedne države ugovornice, kao i članovi njegove porodice koji s njim prebivaju, promeni prebivalište na teritoriju druge države ugovornice za vreme korišćenja davanja za slučaj bolesti i materinstva koju mu pruža nosilac prve države ugovornice, oni i dalje nastavljaju da primaju ova davanja pod uslovom da je korisnik obezbedio saglasnost nadležnog nosioca pre odlaska u drugu državu ugovornicu. Nadležni nosilac može saglasnost da uskrati samo zbog zdravstvenog stanja osiguranika koje mu onemogućuje putovanje.

(5) Saglasnost iz stava 4. ovog člana, koja nije data zbog opravdanih razloga, može se i naknadno dati od strane nadležnog nosioca.

(6) Uslovi za sticanje prava, sadržina, trajanje prava i krug članova porodice koji imaju pravo na davanja određuju se prema pravnim propisima države ugovornice u kojoj je lice osigurano, a način i obim korišćenja zdravstvene zaštite prema pravnim propisima koji važe za nosioca mesta boravka.

Član 14.

Pravo na korišćenje zdravstvenih usluga članova porodice osiguranog lica sa prebivalištem u drugoj državi ugovornici

(1) Članovi porodice lica koje je osigurano i ima pravo na davanja prema pravnim propisima jedne države ugovornice i koji prebivaju na teritoriji druge države ugovornice primaju davanja koja su određena prema pravnim propisima države ugovornice na čijoj teritoriji prebivaju pod uslovom da nemaju sopstveni osnov osiguranja. Troškovi pruženih davanja padaju na teret nadležnog nosioca kod koga je lice, po osnovu koga članovi porodice ostvaruju pravo, osigurano.

(2) Članovi porodice iz stava 1. ovog člana koji borave ili pređu sa prebivalištem na teritoriju države nadležnog nosioca, koriste davanja u skladu sa pravnim propisima te države ugovornice.

(3) Sticanje prava, trajanje, sadržina, kao i krug članova porodice koji imaju pravo na korišćenje zdravstvene zaštite određuju se u skladu sa pravnim propisima države ugovornice u kojoj je lice osigurano, a način i obim pružanja davanja određuje se prema pravnim propisima koje primenjuje nosilac mesta prebivališta.

Član 15.

Zdravstvene usluge za korisnika penzije i članove njihovih porodica

(1) Na korisnike penzije ostvarene prema pravnim propisima obe države ugovornice i njihove članove porodice primenjuju se pravni propisi one države ugovornice na čijoj teritoriji imaju prebivalište.

(2) Na korisnike penzije ostvarene prema pravnim propisima jedne države ugovornice i njihove članove porodice koji imaju prebivalište u drugoj državi ugovornici, primenjuju se pravni propisi druge države ugovornice, kao da je pravo na penziju ostvareno prema njenim pravnim propisima, a na teret nadležnog nosioca. Sticanje prava, trajanje, sadržina, kao i krug članova porodice koji imaju pravo na korišćenje zdravstvene zaštite određuju se u skladu sa pravnim propisima države ugovornice u kojoj je lice osigurano, a način i obim pružanja davanja određuje se prema pravnim propisima koje primenjuje nosilac mesta prebivališta.

(3) Korisnik penzije iz stava 2. ovog člana kao i članovi njegove porodice sa prebivalištem u jednoj državi ugovornici čije stanje za vreme boravka u drugoj državi ugovornici zahteva hitno pružanje medicinskih usluga ima pravo na te usluge prema pravnim propisima druge države ugovornice i na teret te države ugovornice.

(4) Kada korisnik penzije prema pravnim propisima jedne države ugovornice i članovi njegove porodice borave na teritoriji druge države ugovornice koriste zdravstvene usluge,

ukoliko njihovo stanje zahteva hitno pružanje medicinskih usluga, a na teret nosioca kod koga su osigurani.

Član 16.

Ortopedska pomagala, proteze i druga davanja od veće finansijske vrednosti

Ortopedska pomagala, proteze i druga davanja od veće finansijske vrednosti pružaju se, osim u slučajevima bezuslovne hitnosti, uz odobrenje nadležnog nosioca. Lista ovih davanja daje se kao prilog uz Administrativni sporazum.

Član 17.

Novčana davanja

(1) Novčana davanja odobrava nadležni nosilac prema pravnim propisima koje primenjuje.

(2) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos novčanih davanja zavisi od broja članova porodice, nadležni nosilac uzima u obzir i članove porodice koji imaju prebivalište na teritoriji druge države ugovornice.

Član 18.

Naknada troškova

Nadležni nosilac vrši naknadu troškova zdravstvene zaštite nosiocu osiguranja druge države ugovornice za davanja pružena u skladu sa čl. 13, 14, 15, 16, i 24. ovog sporazuma, prema postupku koji se utvrđuje Administrativnim sporazumom.

POGLAVLJE 2.

STAROST, INVALIDNOST I SMRT

Član 19.

Sabiranje perioda osiguranja

(1) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, sticanje prava na davanje uslovljeno navršanjem perioda osiguranja, nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je potrebno, i periode osiguranja navršene prema pravnim propisima druge države ugovornice, kao da su navršeni prema pravnim propisima prve države ugovornice, pod uslovom da se ne poklapaju.

(2) Licu koje i pored primene stava 1. ovog člana, ne ispunjava uslove za sticanje prava na davanje, nadležni nosilac uzima u obzir i periode osiguranja navršene u trećoj državi sa kojom obe države ugovornice imaju zaključene sporazume o socijalnom osiguranju, pod uslovom da se ne poklapaju.

(3) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, pravo na određeno davanje uslovljeno navršanjem perioda osiguranja u određenom zanimanju, odnosno poslu ili u zanimanju za koje postoji poseban sistem, nosilac te države ugovornice uzima u obzir i periode osiguranja koji su, prema pravnim propisima druge države ugovornice, navršeni u istom zanimanju, odnosno poslu ili u odgovarajućem sistemu.

(4) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice za ostvarivanje prava na davanje mora biti navršen period osiguranja u određenom periodu ili utvrđeno činjenično stanje, taj period se produžava odgovarajućim periodom osiguranja, odnosno postojanjem određenog činjeničnog stanja (korišćenje penzije, davanje za slučaj bolesti, povrede na radu, nezaposlenosti i dr.) u drugoj državi ugovornici.

(5) Prema turskim pravnim propisima period osiguranja od jednog kalendarskog meseca se računa kao 30 dana, a jedna kalendarska godina kao 360 dana.

Član 20.

Period osiguranja kraći od jedne godine

(1) Ako je ukupan period osiguranja navršen prema pravnim propisima jedne države ugovornice kraći od 12 meseci, ne odobrava se pravo na davanje, izuzev u slučaju kada, prema tim pravnim propisima, postoji pravo na davanje samo po osnovu tog perioda osiguranja.

(2) U skladu sa stavom 1. ovog člana kada nadležni nosilac jedne države ugovornice ne odobrava davanje, nosilac druge države ugovornice uzima u obzir ove periode za sticanje, očuvanje i ponovno priznavanje prava na davanje, kao i određivanje njegove visine, kao da je taj period navršen prema njegovim pravnim propisima.

Član 21.

Utvrđivanje novčanog davanja

(1) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje i bez primene člana 19. ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje isključivo na osnovu perioda osiguranja koji se uzimaju u obzir prema tim pravnim propisima.

(2) Ako lice može da ostvari pravo da davanja prema pravnim propisima jedne države ugovornice samo uz primenu člana 19. ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje iznos davanja na sledeći način:

1. nadležni nosilac obračunava teorijski iznos davanja koji bi pripadao da su ukupni periodi osiguranja koji se uzimaju u obzir za obračun davanja navršeni prema pravnim propisima koje on primenjuje;

2. na osnovu tako obračunatog iznosa, utvrđuje iznos davanja srazmeran odnosu između perioda osiguranja navršenih isključivo prema pravnim propisima koje on primenjuje i ukupnih perioda osiguranja koji se uzimaju u obzir za obračun davanja;

3. ako zbir perioda osiguranja navršenih prema pravnim propisima obe države ugovornice prelazi najduže periode osiguranja utvrđene prema pravnim propisima jedne države ugovornice za sticanje punog davanja, nadležni nosilac te države će uzeti najduži period umesto zbira navršenih perioda.

(3) Ako se prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos davanja obračunava na osnovu zarade ili doprinosa plaćenih prema pravnim propisima te države, nadležni nosilac uzima u obzir zaradu ili doprinose plaćene isključivo prema pravnim propisima koje primenjuje.

Član 22.

Umanjenje, ukidanje i suspenzija davanja

Lica na koja se ovaj sporazum primenjuje ne podležu pravnim propisima dve države ugovornice o umanjenju, suspenziji ili ukidanju davanja u slučaju istovremenog korišćenja, koja su odobrena od nadležnih nosilaca obe države ugovornice.

POGLAVLJE 3.

DAVANJA ZA SLUČAJ SMRTI

Član 23.

Sabiranje perioda osiguranja i sticanje prava na davanje

(1) Ako je prema pravnim propisima jedne države ugovornice pravo na davanje za slučaj smrti uslovljeno navršenim periodima osiguranja, nadležni nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je to potrebno, i periode osiguranja navršene prema pravnim propisima druge države ugovornice, kao da su navršeni prema pravnim propisima koje on primenjuje, pod uslovom da se ne poklapaju.

(2) Ako lice osigurano prema pravnim propisima jedne države ugovornice umre na teritoriji druge države ugovornice smatra se da je umrlo na teritoriji države ugovornice u kojoj je osigurano i u kojoj ispunjava uslove za davanje za slučaj smrti.

(3) Ako pravo na davanje za slučaj smrti postoji prema pravnim propisima obe države ugovornice primenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice na čijoj teritoriji je umrlo lice imalo prebivalište.

POGLAVLJE 4.

POVREDE NA RADU I PROFESIONALNE BOLESTI

Član 24.

Davanja u naturi

(1) Lice koje po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti ima pravo na davanje prema pravnim propisima jedne države ugovornice, a ima prebivalište ili boravište na teritoriji druge države ugovornice, ima pravo na zdravstvene usluge prema pravnim propisima države ugovornice na čijoj teritoriji ima prebivalište ili boravište, a na teret nadležnog nosioca.

(2) Za korišćenje proteza, pomagala i drugih zdravstvenih usluga veće vrednosti, primenjuje se odredba člana 16. ovog sporazuma.

(3) Na naknadu troškova nastalih prema stavu 1. ovog člana primenjuju se odredbe člana 18. ovog sporazuma.

Član 25.

Profesionalne bolesti

(1) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je bolest prvi put utvrđena na teritoriji te države ugovornice, smatra se da je taj uslov ispunjen ako je ta bolest, prvi put utvrđena na teritoriji druge države ugovornice.

(2) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je obavljanje delatnosti koja može da izazove tu bolest, trajalo određeno vreme, nadležni nosilac te države ugovornice, ako je to potrebno, uzima u obzir i vreme obavljanja takve delatnosti u skladu sa pravnim propisima druge države ugovornice.

Član 26.

Novčano davanje

(1) Ako pravo na novčano davanje za slučaj profesionalne bolesti postoji prema pravnim propisima obe države ugovornice, davanje se odobrava samo prema pravnim propisima one države ugovornice na čijoj teritoriji je poslednji put obavljena delatnost koja može da izazove tu profesionalnu bolest.

(2) Ako osiguranik prima davanja po osnovu profesionalne bolesti u skladu sa pravnim propisima jedne države ugovornice, nadležni nosilac prve države ugovornice snosi troškove davanja, i u slučaju pogoršanja njegovog stanja tokom boravka na teritoriji druge države ugovornice, uzimajući u obzir pogoršanje u skladu sa pravnim propisima koje taj nosilac primenjuje i ako lice koje ima profesionalnu bolest nije, u skladu sa pravnim propisima druge države ugovornice, zaposleno odnosno ne obavlja profesionalnu delatnost koja bi mogla da prouzrokuje pogoršanje bolesti o kojoj je reč. Ukoliko se osigurano lice bavi jednom takvom delatnošću prema pravnim propisima druge države ugovornice, nadležni nosilac prve države ugovornice snosi troškove davanja ne uzimajući u obzir pogoršanje, u skladu sa pravnim propisima koje primenjuje. Nadležni nosilac druge države ugovornice plaća razliku između iznosa davanja obračunatog nakon pogoršanja u skladu sa pravnim propisima koje primenjuje i iznosa davanja koje je već plaćeno pre pogoršanja.

POGLAVLJE 5.

NEZAPOSLENOST

Član 27.

Sabiranje perioda osiguranja

(1) Ako je pravo na davanje prema pravnim propisima jedne države ugovornice uslovljeno navršanjem perioda osiguranja, nadležni nosilac te države ugovornice uzima u obzir periode osiguranja navršene prema pravnim propisima druge države ugovornice, pod uslovom da se ne poklapaju.

(2) Iznos, trajanje i način isplate davanja utvrđuje se prema pravnim propisima nadležnog nosioca.

POGLAVLJE 6.
DODATAK NA DECU

Član 28.
Sabiranje perioda osiguranja

(1) Ako je prema pravnim propisima jedne države ugovornice pravo na dodatak na decu uslovljeno navršenjem perioda osiguranja, nadležni nosilac uzima u obzir i periode osiguranja navršene prema pravnim propisima druge države ugovornice kao da su ti periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima prve države ugovornice, pod uslovom da se ne poklapaju.

(2) Pravo na dodatak na decu, za decu koja imaju prebivalište na teritoriji druge države ugovornice, određuje se prema pravnim propisima one države ugovornice u kojoj je lice osigurano, kao da ta deca imaju prebivalište na teritoriji te države ugovornice.

(3) Ako pravo na dodatak na decu postoji prema pravnim propisima obe države ugovornice, primenjuju se pravni propisi one države ugovornice na čijoj teritoriji dete ima prebivalište.

DEO IV
RAZNE ODREDBE

Član 29.
Administrativni mere i saradnja

(1) Nadležni organi država ugovornica odlučuju o administrativnim sporazumima neophodnim za primenu ovog sporazuma.

(2) Nadležni organi država ugovornica se međusobno obaveštavaju, u što kraćem roku, o svim merama preduzetim u cilju sprovođenja Sporazuma, kao i o promenama svojih propisa ukoliko se one odnose na primenu ovog sporazuma.

(3) Nadležni organi država ugovornica, u cilju olakšavanja primene Sporazuma, određuju organe za vezu.

(4) Nadležni organi i nosioci država ugovornica se međusobno pomažu u vezi sa pitanjima koja se odnose na primenu ovog sporazuma, ukoliko je u pitanju primena nacionalnih propisa. Ta pomoć je besplatna.

(5) Lekarske preglede koji se obavljaju isključivo zbog primene pravnih propisa jedne države ugovornice, a odnose se na lica koja imaju prebivalište ili boravište na teritoriji druge države ugovornice obaviće na zahtev nadležnog nosioca i na njegov teret nosilac prema mestu prebivališta ili boravišta. Lekarske preglede koji se obavljaju zbog primene pravnih propisa obe države ugovornice obavlja na svoj teret nosilac prema prebivalištu ili boravištu lica čiji se pregled zahteva.

(6) Svaka poverljiva informacija o licu koja je dostavljena jednoj državi ugovornici od strane druge države ugovornice u skladu sa ovim sporazumom, biće jedino korišćena u primeni ovog sporazuma i pravnih propisa na koje se ovaj sporazum odnosi. Druga država ugovornica je obavezna da čuva dostavljenu informaciju.

Član 30.
Upotreba zvaničnih jezika

(1) Nadležni organi i nosioci država ugovornica mogu međusobno da komuniciraju na svojim zvaničnim jezicima u cilju primene ovog sporazuma.

(2) Zahtev i dokument se ne odbacuju zbog toga što su napisani na zvaničnom jeziku druge države ugovornice.

Član 31.
Oslobađanje od poreza i overa

(1) Oslobađanje ili smanjenje poreza i taksu predviđeno pravnim propisima jedne države ugovornice za pismene podneske ili dokumenta koja se prilažu zbog primene njenih pravnih propisa, odnosi se i na odgovarajuće pismene podneske i dokumenta koji se prilažu zbog primene ovog sporazuma ili pravnih propisa druge države ugovornice.

(2) Isprave, dokumenta i pismeni podnesci bilo koje vrste, koji se prilažu prilikom primene ovog sporazuma, ne podležu overi.

Član 32.
Podnošenje pisмениh dokumenata

(1) Zahtevi, izjave ili pravna sredstva koja su u primeni ovog sporazuma ili pravnih propisa jedne države ugovornice podneta organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj ustanovi jedne države ugovornice, smatraju se zahtevima, izjavama ili pravnim sredstvima podnetim organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj ustanovi druge države ugovornice.

(2) Zahtev za davanje, podnet prema pravnim propisima jedne države ugovornice, u cilju primene ovog sporazuma smatra se zahtevom za davanje podnetim prema pravnim propisima druge države ugovornice.

(3) Zahtevi, izjave ili pravna sredstva koja primenom pravnih propisa jedne države ugovornice treba podneti nadležnom organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj ustanovi te države ugovornice, mogu se, u istom roku, podneti odgovarajućem nadležnom organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj ustanovi druge države ugovornice.

(4) U slučajevima iz st. 1. do 3. ovog člana navedene institucije, bez odlaganja, dostavljaju zahteve, izjave ili pravna sredstva odgovarajućim institucijama druge države ugovornice neposredno ili posredstvom organa za vezu.

Član 33.
Naknada štete

(1) Ako lice koje prema pravnim propisima jedne države ugovornice prima davanje za štetu koja je nastala u drugoj državi ugovornici i ima, prema njenim pravnim propisima, pravo na naknadu štete od trećeg lica, tada pravo na tu naknadu prelazi na nosioca prve države ugovornice prema njegovim pravnim propisima.

(2) Ako je pravo na naknadu štete u vezi sa istovrsnim davanjima, po osnovu istog slučaja štete, preneto, u skladu sa stavom 1. ovog člana, nosiocima obe države ugovornice, treće lice može isplatiti naknadu štete jednom ili drugom nosiocu država ugovornica. Nosioci će namiriti svoja potraživanja po ovom osnovu srazmerno davanjima koja isplaćuju.

Član 34. Povraćaj nepripadajućih iznosa

Ako je na osnovu odredaba Sporazuma, nadležni nosilac jedne države ugovornice isplatio korisniku nepripadajući iznos davanja, nosilac te države može da zatraži od nosioca druge države ugovornice, koji je nadležan za plaćanje naknade korisniku, da od pretplaćenog iznosa odbije eventualne zaostatke koji se duguju tom licu. Nadležni nosilac je dužan da tako umanjeni iznos doznači nosiocu druge države ugovornice.

Ukoliko nije moguće obezbediti povraćaj na navedeni način primenjuje se sledeće:

1. Ako je nosilac jedne države ugovornice isplatio iznos veći od pripadajućeg on može prema uslovima i u meri predviđenim pravnim propisima koje primenjuje, da od nosioca druge države ugovornice, nadležnom za plaćanje odnosnom licu, zatraži odbijanje pretplaćenog iznosa od isplata koje taj nosilac vrši istom licu.

Nadležni nosilac druge države ugovornice vrši umanjene u meri kako to predviđaju pravni propisi koje on primenjuje i na način kao da je on izvršio pretplatu i tako odbijen iznos doznačava nosiocu druge države ugovornice.

2. Ako je nosilac jedne države ugovornice isplatio akontaciju naknade korisniku, u skladu sa pravnim propisima koje on primenjuje, on može da zatraži od nadležnog nosioca druge države ugovornice da umanji iznos akontacije koja pripada korisniku za isti period. Nadležni nosilac druge države ugovornice umanjuje iznos i doznačava ga nadležnom nosiocu države ugovornice koji je to zahtevao.

Član 35. Isplata novčanih davanja

(1) Plaćanje bilo koje nadoknade u skladu sa ovim sporazumom vrši se u valuti one države ugovornice čiji nosilac vrši plaćanje i svako plaćanje na taj način predstavlja potpuno ispunjavanje obaveze zbog koje je i izvršeno.

(2) Ako je, u skladu sa ovim sporazumom, nadležni nosilac obavezan da izvrši plaćanje troškova nosiocu druge države ugovornice, dug će biti iskazan u valuti druge države ugovornice. Nosilac prve države ugovornice se oslobađa obaveze plaćanjem u svojoj valuti.

Član 36. Rešavanje sporova

(1) Nadležni organi država ugovornica zajednički će rešavati putem pregovora svaki spor u vezi sa tumačenjem ili primenom ovog sporazuma.

(2) Ukoliko spor ne može da se reši u skladu sa stavom 1. ovog člana u roku od šest meseci, on će biti prosleđen arbitraži koja ga može rešiti u skladu sa osnovnim principima i duhom

ovog sporazuma. Države ugovornice će zajednički utvrditi pravila koja se odnose na obrazovanje i radne metode arbitraže.

DEO V PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 37. Prelazne odredbe

- (1) Ovim sporazumom se ne utvrđuje pravo na davanja za period pre njegovog stupanja na snagu.
- (2) Za utvrđivanje prava na davanja prema ovom sporazumu uzimaju se u obzir svi periodi osiguranja koji su navršeni prema pravnim propisima jedne države ugovornice pre njegovog stupanja na snagu.
- (3) Na zahtev lica davanja na osnovu ovog sporazuma se, u skladu sa njegovim odredbama, isplaćuju počev od stupanja na snagu Sporazuma, osim ako licu nije, na osnovu ranije utvrđenih prava, isplaćen iznos u celini.

Član 38. Ratifikovanje i stupanje na snagu

- (1) Ovaj sporazum podleže potvrđivanju u skladu sa pravnim propisima država ugovornica, a instrumenti potvrđivanja se razmenjuju u što kraćem roku.
- (2) Sporazum stupa na snagu prvog dana trećeg meseca od meseca kada su razmenjeni instrumenti o potvrđivanju.

Član 39. Važenje i otkaz Sporazuma

- (1) Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vreme.
- (2) Svaka država ugovornica ga može otkazati tako što će obavestiti drugu državu ugovornicu, pismenim putem, tri meseca ranije.

Član 40. Očuvanje stečenih prava

- (1) U slučaju otkazivanja ovog sporazuma zadržavaju se sva prava stečena po ovom sporazumu.

(2) U slučaju otkazivanja ovog sporazuma svi započeti postupci za ostvarivanje prava, koji još nisu rešeni, rešavaće se u skladu sa odredbama ovog sporazuma.

U potvrdu ovoga opunomoćenici su potpisali ovaj sporazum i stavili pečat.

Sačinjeno u Beogradu, dana 26. oktobra 2009. godine, u dva originala na srpskom, turskom i engleskom jeziku, pri čemu su sva tri teksta podjednako verodostojna. U slučaju različitog tumačenja, merodavan će biti tekst na engleskom jeziku.

Za Republiku Srbiju

Rasim Ljajić, s. r.

Za Republiku Tursku

Omer Dinčer, s. r.